

Varkens/Boeren: Truus en Connie

gebaseerd op interviews van

Lex Bohlmeijer

bewerkt door

Lex Bohlmeijer en Tom Blokdijk

ZT Hollandia

2001

Personages:

Truus
Connie
Zeug
Beer

Inleiding

Meteen nadat het besluit genomen was tot de fusie tussen Theatergroep Hollandia en Het Zuidelijk Toneel, ontstond het idee om een voorstelling te maken over de situatie waarin de Brabantse varkensboeren terecht zijn gekomen door milieumaatregelen, schaalvergrotingseisen, varkenspest en opkoopregelingen.

De behoefte om zo direct in te gaan op wat er concreet in de maatschappij speelt, kwam niet uit de lucht vallen. Theatergroep Hollandia, een van de twee fusiepartners van ZT Hollandia, heeft zich vanaf het begin ten doel gesteld om midden in de werkelijkheid te staan, om in te gaan op wat er leeft, om weerstand te bieden aan de werkelijkheid.

Een manier om dat te doen is om de mensen waarover je het wilt hebben aan het woord laten. Daarvoor werd in het geval van *Truus en Connie* gekozen. Aan journalist Lex Bohlmeijer werd gevraagd een aantal varkensboerinnen te interviewen. Dit materiaal werd door hem en Hollandia-dramaturg Tom Blokdijk bewerkt tot een toneeltekst. Alles wat Truus en Connie zeggen, is opgetekend uit de mond van varkensboerinnen. De twee verhalen zijn echter geen van beide tot één varkensboerin te herleiden: in beide verhalen zijn de ervaringen van meerdere boerinnen verwerkt. De koorteksten zijn van de hand van Tom Blokdijk.

Hollandia heeft al eerder voor het toneel bewerkte interviews van Lex Bohlmeijer gespeeld: *Kingcorn*, dat gebaseerd was op een interview met de laatste daarnog werkzame arbeider in een stilgelegde fabriek in Leiden waar het meel werd gemalen voor het brood met die naam; *Biotex*, gebaseerd op een interview met de laatste nog werkzame arbeider in de Rotterdamse fabriek waar dit wasmiddel werd vervaardigd; en *Lena en Willem*, dat gebaseerd was op interviews met twee zevenjarigen. Op de met deze stukken opgedane ervaringen werd voortgebouwd.

De tekst zoals afgedrukt in deze brochure kan afwijken van de tekst zoals gebruikt in de voorstelling.

© Lex Bohlmeijer en Tom Blokdijk. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden vermenigvuldigd en openbaar gemaakt zonder toestemming van de schrijvers.

1. Koor

Vijftig miljoen jaar
zijn wij zwijnen
reeds op deze aarde
overal zijn wij
geen werelddeel, geen land
is zonder varkens

Zesenvestig miljoen jaren later
zagen wij de mens ontstaan
van binnen zoals wij
aderen organen zenuwbanen
kanalen voor de spijsvertering
niet louter sprekend zoals wij
in zesentwintig knorren
maar met zesentwintig klanken talen makend
van nature zo in staat
de natuur te cultiveren

Wij varkens
besloten negenduizend jaar geleden
ons in dienst te stellen
van deze godgelijke mens
ons in zijn stal te vestigen
om in spek en vlees te groeien
om door te mens te worden opgegeten
om zo mens te worden
en zo de mens te maken
tot een hoger varken

2. Vroeger

Truus

Karel is hier gebore

Connie

wij hadde ook altijd bieste

Truus

dit 's de oude boerderij hier van van zijn kant uit

Connie

mijn vader war eigenlijk metselaar

Truus

en ellef jaar geleje nee jawel ellef jaar geleje zijn hier de koeie vertrokke

Connie

maar we hadde ook altijd bieste

Truus

en hebbe wij omgeschakeld naar zeuge toe

Connie

huisdiere

Truus

er moet altijd gewerrekt worre

Connie

os vadde, die plande 't zo dat er in de vakanties altijd werrek war

Truus

ja, een boerderij is altijd werrek, hè

Connie

voor iedereen war da zo

Truus

Karel komt uit 'n nest van tien kindere

Connie

en ja het vertier in het durrep

Truus

ja, tien kindere

Connie

war de wandelclub en de voetbalclub

Truus

dus ga maar na

Connie

en da war 't

Truus
d'r war niks

Connie
't war normaal da da je da er in de vakantie gewerrekt moest worre

Truus
d'r moet toch geëte worre

Connie
dus d'r moet gewerrekt worre

Truus
dus zegt os vadde

Connie/Truus
biete rooie, erdappels pote

Truus
en alles me de hand, hèn

Connie
toen war 't nie zo met machines

Truus
toen hajje ze 'n perd en 'n kar

Connie
toen 'k klein war

Truus
maar we zijn nooit niks te kort gekomme

Connie
maar 't war wel altijd werreke

Truus
hadde ze eiere konde ze verkope

Connie
hadde ze mellek da da konde ze verkope, hèn

Truus
al rond 't huis da bracht ook amaal wa op
ja da dee Karel z'n moeder d'r amaal nog bij, hèn

Connie
as ik daar nou nog an denk
da 'k hier kwam
bij Fons op de boerderij
moe 'k er wel om lache
da was zo'ne batterij

en da moeste me de hand eiere rape
maar die kippe kwame wel 's los
en in 't begin ston ik dan te gille waaaah
ik durfde ze nie te pakke

Truus

'k war dolgelukkig, hèn
'k liep heul de dag achter 'm an
'k von 't praachtig
'k heb er echt van genote zo die eerste tijd da we hier zate
ja joh ge het oe eigen huis

Connie

ge weet nog niet wa ge bent

Truus

eindelijk 'n eige gezinneke

Connie

tja wij zage da hier wel zitte

Truus

we hebbe 't altijd me plezier gedaan

Connie

omda wij zo dicht bij de bieste staan, hèn

3. Koeien en geiten

Connie

maar koeie vin ik zellef nog veul mooier as verkens

Truus

teneerste blijve die veul langer op 't bedrijf

Connie

en die kende amaal bij naam

Truus

d'r ware d'rbij

Connie

Kathinka bijvoorbeeld

Truus

die liep al jare kreupel

Connie

d'r war gewoon niks meer an te doen

Truus

die war gewoon verslete

Connie

maar toch

Truus

ja

Connie

en as ge die amaal uit de wei gingt hale

Truus

die sjokte as laatste

Connie

ja, die sjokte da zomaar achterhene

Truus

maar ja, we moeste 'n keus make, of verkens of koeie

Connie

en een miljoen in nieuw koeiestalle steke war gewoon veuls te veul voor ons

Truus

da ging gewoon nie

Connie

maar geite da eh

Truus

da da wille wij nie

Connie

nee een geit spreek mij nie an

Truus

nee da zegt mij heumaal niks

Connie

ik vin ze stinke

Truus

en de melk vin 'k nie lekker

Connie

nee, eh, ja

Truus

als wij ons eige hier alletwee over heen hadde kenne zette

Connie

dan hadde wij hier geite gehad

Truus

dan ware wij nog altijd bij mekaar geweest, Karel en ik

Connie

maar ge moet wel natuurlijk wel een gevel hebbe voor de bieste die d'r zijn

Truus

want anders kent ge d'r beter nie an beginne

4. Koor

In een ver en tropisch land
loopt de jonge vrouw
die voor het eerst bevallen gaat
het oerwoud in
een groepje vrouwen volgt haar
elk met een hoogdrachtige zeug
en stelt zich
in een wijde cirkel om haar op
Eenmaal geboren
slaat de jonge moeder
haar eerstgeborene
met het hoofd tegen een rots
dood
dan laten de vrouwen de zeugen los
Van de snelste zeug
die het kind verorberd heeft
neemt de stam de sterkste big
voortaan door de jonge vrouw gezoogd
als volwassen lid
in de stam op
Hoe groter en mooier dit varken
hoe begerenswaardiger de moeder voor de krijgers

5. Varkens zijn het**Connie**

'k hou van verkens, ja

Truus

vooral de bigge, ja

Connie

ja, da da zijn we gewoon altijd bij, as ze gebore worre

Truus

ja da war gewoon gigantisch

Connie

ja das net as da 'k me eige bevalling beleef dan weer

Truus

ja, heul raar

Connie

da gevuel

Truus

da die die spanning

Connie

alleen die reuk al

Truus

jaja, dat ruikt anders, hè

Connie

ja, ha, naar slijm

Truus

en naar vers bloed

Connie

en en en ja da's ech nieuw leve

Truus

'k wee nie of da ge zellef kindere he

Connie

maar as 'n baby pas geboren is

Truus

die ruikt ook da da

Connie

da 's een reuk die die die krijde nooit meer terug

Truus

nou en die reuk die hong d'r dan ok as de zeuge gebigd ham

Connie

en 'n dag later zeg maar is er die reuk al nie meer

Truus

en die spanning is er ook al nie meer

Connie

gewoon net net da moment

Truus

ja we hebbe 't altijd met veul plezier gedaan

Connie

want ik vergeet nooit meer toen hier met die verkenspest

Truus

toen moeste de bigge afgespote worre

Connie

en dan zijn wij mense zo klein, hè

Truus

ge sta dan toch te huilen om 't huekske van de boerderij, hè

Connie

ook als dierenarts zijnde

Truus

da 's voor hem ok geen kleintje, hè

Connie

snapde

Truus

dan vuelde pas hoe klein da ge bent

Connie

ja, ik denk da ge 't zo goe zegt

Truus

en 't is 'n intelligent dier, hé

Connie

we hebbe 's 'n ander soort verke gehad

Truus

die ha donkerbruine oge en zo'n zwart randje

Connie

da ware pittige dames

Truus

as ze ook maar erregens d'r uit koste

Connie

die konde nie tegenhoude met 'n stuk hek of zo

Truus

daar zouwe ze toch proberen om erdeurheen te komme of zo

Connie

net as 'n wild zwijn

Truus

die lope gewoon deur

Connie

maar die wij gewoon in de box hebbe, die zijn een stuk rustiger ras

Truus

da 's dan fijner om mee te werreke

Connie

die kende ge gewoon lere in de stal wa ze moete doen

Truus

die kende Karel ok heel goed, Karel die ha een schup bij en daar stuurde die ze heumaal mee

Connie

als hij ze hier rechts langs rechts langs de heufd houdt

Truus

gaat 't verken links

Connie

en andersom krek eender

Truus

daar stuurde die ze mee, en da beeld veur mij is ok, da hij die dinge dan zo doet, hè, want wou ik 'n zeug tege houde, da lukte me nie, hè

Connie

nee natuurlijk nie, want gij he toch geen kracht

Truus

die zijn sterk, daar komde nie in de buurt

Connie

en bij die beer al heumaal nie

Truus

nee, nee, die zijn d'rbij, das nie zo'n schattig verken, hoor

Connie

dan komme ze nie om een kusje te geve

Truus
maar om te bijte of te slaan

Connie
die slaan altijd met de tande

Truus
die slaan je deur de bene heen als je nie uitkijkt

Connie
da hedde 'n keer meegemaakt

Truus
wa

Connie
da twee birre...

Truus
da twee birre me mekaar gevochten hebbe

Connie
dan wint 'r ene, hè

Truus
en de ander ga kapot

Connie
da's net ook as in 't wild bieste of twee manne me mekaar vechte

Truus
nee

Connie
ja

Truus
nee, da's nie woar

Connie
ja

Truus
nee

Connie
as twee birre vechte gaat er ene kapot

Truus
in het wild niet, daar gaat er eentje weg

Connie
maar in de stal is da nie meer

Truus

nee die kenne nie vluchte, die hebbe nie geleerd te vluchte, in de natuur da moede ge van eigens toegeve as je'm nie aankunt, dan rende weg

Connie

in de stal hebbe die birre al die tijd mekaar gezien

Truus

en as die toevallig bij mekaar kome, dan worre ze zo kwaad op mekaar

Connie

en dan geve ze nie op, hè, dan moet er een kapot

Truus

of d'r gaat er eentje zo kapot, van de stress

Connie

't is gefokt om binne te houden, hè, die zijn da nie gewend

Truus

er zijn ok mense die zegge, maar jaag dan alles buite

Connie

maar zo werrek da nie, hè, as je alle verkens en koeien en kippe loslaat in Nederland

Truus

da zou 'n ramp zijn

Connie

de mense kenne we nog nie eens loslate in Nederland

Truus

das 't enige goeie van die regeling nou

Connie

da die boxe weg moete

Truus

da de zeuge meer los moete

Connie

da ze meer ruimte krijge

Truus

'n zeug staat heul den dag in 'n box van zestig breed bij twee meter lang

Connie

ik heb da nooit prettig gevonde, maar vrueger, veur die boxe d'r ware, werde die diere allemaal, ja, tegelijk gevoeierd

Truus

en d'r war hel erreg 'n rangorde

Connie
nou zijn zeuge heul erreg gemeen

Truus
da ze bij mekaar gewoon stukke uit de kont bijte

Connie
as die zegt 'k wil daar ete en een lagere in de rangorde die staat da

Truus
en die ga nie opzij

Connie
is 't van hamgg

Truus
bijt zo 'n stuk uit de klink van de kont

Connie
en dan war 't mekkelijker om ze op deze manier te houde, in die boxe

Truus
maar as ze ze nou bij mekaar zette in die grote hokke, dan blijft die pikorde natuurlijk
toch, hè

Connie
maar in zo'n groot hok kenne ze mekaar meer uit de weg gaan

Truus
en ze kunne individueel gevoeierd worre

Connie
computer gestuurd

Truus
ja, da 's dan toch 'n stukske veurdeel van de techniek

Connie
ze zate gewoon krap

Truus
maar d'r ware geen andere meugelikhede

Connie
dus daar werrekde dan mee

Truus
gij doet toch ok dingen die ge nie zo gerre doet

Connie
die toch moeten om aan de kost te kenne komme

Truus
nou en da war d'r eentje van

Connie

maar nu moet er naar gezocht worre

Truus

en nu komme die meugelijkhede d'r wel

Connie

zo gauw men verplicht wor tot iets

Truus

wor men inventief

6. Een schone dood

Truus

vrueger, hé, de eerste keer slachte, da je thuis zelf een verreke hield

Connie

da werd dan apart gezet

Truus

en da wer dan gewoon geslacht

Connie

ja, da von 'k indrukwekkend

Truus

'k heb da nie as naar ervare, nee

Connie

nee

Truus

nee

Connie

'k denk da je da ook wel leert, om die grens te trekke

Truus

van leven of dood, ja

Connie

as ik van 'n zeug vermoedt dat ze drachtprobleme krijgt

Truus

't been bijvoorbeeld werrekt nie sterk genoeg meer

Connie

dan neem ik liever de beslissing veurda ze d'r mee gaat sukkele om d'r naar 't slachthuis te brenge

Truus

enerzijds wilde ge da dier leed besparen

Connie

en anderzijds beurde dan natuurlijk ok meer

Truus

ok as 'n dier ziek is en toch nie meer voor menselijke consumptie geschikt

Connie

dan he'k er geen probleem mee om tege de dierenarts te zegge

Truus

sput 'm maar snel dood

Connie

op 'n geveve moment zal ie toch nie meer kenne ete of drinke, hèn

Truus

'k heb wel eens tege de dierenarts gezegd: tege de tijd da ik eh denk...

Connie

dan vraagde hem ok zo'n fleske

Truus

op zich is da nie zo'n eh vervelende ingreep

Connie

ze doen gewoon met 'n lange naald in 'n bloedvat een bietje [zucht] spul

Truus

en dan krijde 'n acute hartstilstand

Connie

da 's op zich nie zo akelig, heur

Truus

met 'n hond zoude zegge

Connie

hij mag zo lang blijve as 't enigszins kan

Truus

maar 'n hond die hedde om as gezelschapsdier

Connie

terwijl 'n verke toch 'n produktiedier is

Truus

daar hebbe wij 'n produktiedier van gemaakt

Connie

'n koei is ok om melk te producere, hèn

Truus

die is d'r ook nie om alleen in de wei te lope. kijk, as ze bij ons weg ginge, gingen ze wel weg om dus gewoon voor mense voor voedsel te diene, hèn, dawar ok zo erreg me da doodspuite van de bigge met de varkenspest, enkel omdat ze nie van 't bedrijf af mochten en ze toch hardstikke gezond ware

Connie

ja, da 's wa anders dan da ze naar de verbrandingsoven gaan, hèn

Truus

ja, en met oe verstand zedde, as die dieren toch nie voor menselijke consumptie geschikt zijn

Connie

want daar doede 't uiteindelijk toch voor, hèn

Truus

dan kunde ze toch net zo goed met tien dage doodspuite dan da ge ze gaat voeiere en ze eerst tien weke laat worre en ze dan toch gaat vernietige

Connie

ja, da he dan nergens voor gediend

7. Een vuile dood

Connie

nee, bij ons werde de bigge nie doodgespote, hè, bij ons ginge al de verkens d'r an 't was 'n zetterdag, veertien juni war 't, tegen twaalve komt ons Fons van achtere, de verkens zijn ziek. 't is raar, zet ie, 't is maar één hok, tien verkens zijn ziek, in de rest van de cel is niks te zien...

toch de dierenarts maar gebeld, hè. nou niet meteen het ergste denken, hè, zet die, hier in de streek hebbe we 't nie, 'k kom maandag toch de zeuge ente, dan kijk ik ook wel eve naar da hok...

de volgende dag is 't vadderdag, belt Henk, Fons z'n bruer, hij wil Fons hebbe, 'k zeg, 't is vadderdag, hij mag uitsloape. riep 'm nou maar, zet ie, 'k zeg, wat is d'r zo dringend da die nie mag uitslape, 'k he de verkens ziek, zet-ie...

de andere dag lijken de verkens weer wat op te knappe, de dierenarts komt altijd veur de middag, vandaag dus nie, gebeld, vanmiddag komt ie, ook 's middags komt ie nie, weer gebeld, kan 't tot morgen wachten, ja. 's avons de telefoon, Henk, Fons z'n bruer, bij hem is 't de pest...

de volgende ochtend kwart over acht belt de rvv, ze wille komme. maar jullie ware d'r de vorige week toch al en toen zeide jullie da 't nie verder hoefde. nee, mevrouw, maar u bent contactbedrijf. is de dierenarts op 'n bedrijf geweest waar 'n paar dage d'rna de pest uitbrak en die dag is ie ook bij ons geweest, om te ente. en ja hoor, nakijke, precies da ene hok. meteen 'm gebeld, die komt meteen, hij denkt ook dat 't pest is, er worre d'r vijf doodgemaakt en naar Lelystad gebracht...

opeens denk ik, o god, Fons is een paar dage d'rna bij Henk geweest om te helpe, hij het 't vast naar Henk toe gebracht...

iedereen in 'n straal van één kilometer moet geruimd worre als 't positief is, de buurt moet gebeld. da 's da' s 'n opgave, maar 'k doe 't zelf...

de andere dag is 't al maar wachte, om vijf uur in de middag wor der gebeld en ja, 't is pest... nou, we klappe finaal dicht, hè. weer de buurt gebeld, dan pas wordt er gehuild, as as 'k 't vertel, elke keer gehuild...

't gaat snel allemaal, snel, al om half acht staat het taxatieteam d'r al. om één uur 's nachts vertrekke ze. we moete naar bed, we moete naar bed, morgen is 't een zware dag. nou, daar ligge we...

om tien uur kome ze: de aid, de ongediertebestrijding, de ontsmetters, de bloedtappers, de tracersdienst, de laadploeg. 't apparaat komt de plaats oprijje, de executiewage. 'k begin heulemaal te trille, over m'n heule lijf. de kraan komt 'r an, de wagens voor de kadavers, 't is 'n heul circus, 't is ech 'n overval, overal lope ze rond, in witte pakke, zomaar deur ons bedrijf, ze zitte an ons verkens. ze zitten aan ons verkens, da's raar...

ze neme ons mee naar binne, 't huis in, ze moete alles wete, waar we geweest zijn... Fons is ok nog bij Nelly geweest, z'n zus, in de Vredepeel, doje varkens uit de stal hale omdat de ventilator war uitgevallen en 'n bruer van d'r man war daar ook bij en die het 'n mesterij in Castenray, o god, die moete nu ok geruimd, maar da zijn mesterijen, die zoude toch worre opgekocht...

tegen één uur begint de executiewage, we gaan maar 't huis in voor voor voor de eerste verkens d'rin gaan, de gordijne dicht, anders zien we 't nog, maar ge heurt ze toch schreeuwe...

we zitte maar te stare, maar na anderhalf uur rake we d'raan gewend, aan 't geluid, we gaan weer naar buiten, de zeuge zijn allemaal al weg, da doe 't meeste pijn, da is toch oe levenswerk wa in een mum van tijd weg is. ge praat wa me die mense die d'r allemaal zijn, d'r zijn d'rbij die 't zelf ech beu zijn, d'r zijn d'r zelfs bij die zellf geruimd zijn, die wete precies wa d'r door oe hene gaat...

ge loopt de zeugestal op, helemaal leeg. en dan wordt er weer gehuild...

we krijgen ete van ze, we zitte me z'n alle op de stoep, wel twintig man. 't gaat

allemaal zo soepel, 't loopt allemaal zo gesmeerd...
laat in de avond is alles klaar, alle apparate zijn ontsmet, alleen in de stal zijn de
ontsmeters nog bezig. dan komme ze naar buite gerend, d'r liggen nog verkens in de
stal, d'r ligt nog een hok, vergeten, over 't hoofd gezien...
de destructiewagen en de kraan, die zijn al weg, die moete worre teruggehaald...
't is midden in de nacht voor alles nagespoeld is en ze allemaal weg zijn, 't bedrijf is
leeg...

maar ja, gewoon weer opnieuw beginne, hé. anderhalf jaar later zate die stalle weer
ramvol met verkens.

8. Koor

Reinigers zijn wij
wij vreten alles
wat de mens achter zich laat
zijn etensresten
zijn overschotten
al wat hij van de dieren die hij eet niet eet
graag eten wij zijn stront

Maar de godgelijke mens
sloot ons op in hokken
in stallen zonder licht
onthoudt ons
de zalige vrucht van de eik
zijn afval, zijn resten, zijn stront.

Nu zijn wij met miljoenen
geen reinigers meer maar vervuilers
geen ruimers van stronthopen meer
maar van een geweldige strontberg de scheppers
twintig miljard kilo mest in een jaar:
het water van vennen vergiftigd
de bomen verzuurd en gestorven

9. Het welzijn der dieren

Connie

da gezegd wor d'r moet meer ruimte zijn, da zien we nou zelf ok wel

Truus

vrueger hadde d'r nie zo'n erg in, daar moeten andere mense je toch 'n keer, ja, op het hart drukke, da da wel moet

Connie

we hadde hokke, en daar zate ze dan gewoon in

Truus

en de eerste zes weke gaat da ok wel

Connie

maar ja, als ge naar 'n pretpark gaat en ge staat daar zo dicht op mekaar in de rij

Truus

dan krijde 't ok wel 's ooit benauwd

Connie

maar nou hebbe wij de overstap gemaakt om nie tien bigge bij mekaar te doen, maar honderd bigge bij mekaar

Truus

dan speule ze veel meer door die stallen en zo, en da is ok weer mooi om te zien, hè, en ja, ze hebbe ook amaal wel weer 's een huekske nodig waar da ze zich terug kenne trekke, hè, da is bij de mense eigenlijk krek eender

Connie

nou, as 't hier binne effe nie botert, dan ben 'k naar achtere, om m'n hoofd tot stilstand te krijge

Truus

'k ben heul heul... 'k heb heul veul fantasie, hè, en as ik dan in de verenskooi kwam, dan kwam da heumaal tot uiting

Connie

en in de verenskooi is 't zo, daar doede oe werk, en ondertussen is oe hoofd leeg, nou en dan is 't na een uur, hejik gewoon mijn goeie zin weer terug

Truus

dan viel mij ok niemens lastig met me gedachte. we hadde nie alleen de vrijheid van doen, maar ok de vrijheid in ons hoofd, maar nou heb ik da nie meer en ook da mis ik

Connie

't is wel zo da ge inziet da ge nie steeds de lat hoger ken blijve legge voor de diere, hè

Truus

meer liters melk bij 'n koei, meer vlees tegen lagere kosten bij 'n verken, meer eieren bij 'n kip op een kleiner huekske

Connie

eh, d'r is 'n breekpunt, hè, maar waar ligt da punt, hè, da ge zegt, zo is 't wel goe,
hè

Truus

nee, 'k vind, nee, 'k vind 't toch niet ech wreed. as da varken dus, as as as as 'n dier
zich nie goe voelt, hè, dan zal ie zich da toch an zijn gedrag of zo late merreke

Connie

't feit da die diere dus toch gewoon groeie wil toch zegge da ze 't zo verschrikkelijk
slecht nie hebbe, hè, 'n mens die nie in z'n hum is, die is ok nie meer produktief,
terwijl de diere nu wel produktief zijn, dan is 't toch nie da 't ech slecht is

Truus

'n 'n 'n dier of 'n plant is toch altijd nog op deze eh aardbol, volgens mij, ter
beschikking van mense, hè

Connie

kijk en zo gauw als wij massaal zegge, nou hoeve wij geen vlees meer te hebbe, dan
zou je 't erover kunne gaan hebbe, da je gewoon terug moet gaan neme

Truus

'k denk wel da verkens emoties hebbe, want as je de moeders van de jonge bigge
weghaalt, hè, dan zijn die bigge van streek, dan zijn die bigge een heule dag een
beetje stillig en gaan ze in een huekske op een hupke bij mekaar ligge

Connie

maar de volgende dag zijn ze da dan wel weer vergeten

Truus

en de moeders hebbe da ok, die hebbe daar ok eve een dagje last van, op da moment,
hè

Connie

maar wij zurrege da 't amaal perfect geregeld is, da 't klimaat goed is, da 't allemaal
probleemloos loopt

Truus

daar bende zelf ok bij gebaat

Connie

da is ok een van de dinge waar we vroeger wel eens mee lachte, toen onze kindere
gebore ware en we de nieuwe stallen aan het bouwe ware, da ze blauwe handen
hadde van de kou, want wij hadde nog geen verwarming toen, en 'k zei, da' s eigenlijk
hardstikke mooi, hè, 'k zeg, dan hedde daliik 'n stal gebouwd voor die zeuge, die
hebbe amaal vloerverwarming, ge het 'n grote ketel staan om te zurrege da die vloer
lekker werm is, en oe kindere ligge met blauwe hande in de wieg, ja, ja

Truus

maar da 's gewoon hardstikke mooi, as ge die bigge van een paar uur oud aan da uier
ziet ligge, en as ge ziet hoe snel hoe vlug ze da kunne, die komme uit de baarmoeder,
en die beginnen gelijk stapkes te zette, op zoek naar da uier

Connie

da' s gewoon heel mooi, ja en daar kende nog wel 's 'n keer voor terug wandelen om

da' s eve eh te bekijke, hoe da 't daar amaal heul vredig ligt

Truus

nou beginne we amaal in te zien da alles anders ga worden

Connie

hier is vrueger een weggeke tussendeur geweest, maar op een gegeve moment komt er zo'n grote gierton dat ie er onderhand nie meer tussendeur kan. zo is die boerderij toch nie gebouwd

Truus

en 'k wee nog da hier 't land me zo'n hele grote maaier, eh 'k wee nie meer hoe da zo'n ding heet, die klapte ze heumaal uit, rijdt daar 'n keer over 't land en neemt 'k wee nie hoeveel meter gras mee

Connie

zeveneneenhalve meter

Truus

de kindere zate heumaal te kijke, die ware wel gewend da d'r gemaaid werd met een trekker, maar nie zoveul meter, ge ha 't idee da die vijf keer rond war gereje, en da dan 't weiland heumaal plat lag

Connie

das de vooruitgang, das in alle takke zo, ook in de verkenhouwerij

Truus

maar dan moe je op 'n locatie wonen waar je ruimte het en vooruit ken

Connie

maar 't beleid is: minder dieren, want Nederland is te klein

Truus

ach wa, Nederland is te klein, wa wa, as de overheid mee ha wille werke, dan hadde we best wa kunne regele

10. 'k Ben harder geworden, hè

Truus

wij hadde best door kenne boere, maar in tweeduzendacht komt 'n investering, in tweeduzendacht moetege aan dierwelzijn voldoen, daarom stonde we nou voor de keus, of stoppen of zwaar investeren, en ja, da 's as gezin nie meer op te bringe, hè, en Karel is nou nog acceptabel, die wille ze nou nog wel, maar over zeve, acht jaar, is ie bove de vijftig, dan zoeke ze zo 'n ander, ge moet reëel zijn in die dinge...

eind december zijn de letste verkens weggegaan, ge zag 't afbouwen, hè, de letste zeuge weg, de letste bigge weg, dus ge groeit d'r wel in, ge moest elleke keer gaan kijke, as ze as d'r weer wa weg war, want anders gade nie an 't idee wenne, wij hebbe nog luchtfoto's late make van ons bedrijf, zoas 't amaal nog intact war, kijk, wij zitten hier, da 's 'n stuk waar verkens ingezete hebbe, wij hebbe alle plekskes gefotografeerd die dan nie meer nie meer en daar ben 'k nou wel heul blij mee, ehm, ja alles is gesloopt, dus al mijn plekskes, snapde, ge denkt... nou hebde ok nie meer 't gevoel, dis me nestje, das m'n stekkie, waar 'k altijd zat...

in negenennegentig kwam d'r 'n opkoopregeling, die war verschrikkelijk goe, op 'n gegeven moment begonne de dollartekens bij ons ok een bietje in de oge te schijne, we hadde al zoveul ellende geha, zoveul slechte prijze, en da doodspuite van de bigge, da we op 'n gegeve moment zeide, weede wa, we schrijve in, en we zien wel...

maar ja, we leefde da jaar in 'n totaal isolement, want niemens moech van ons wete da wij ginge stoppe, want zo gauw da de mense in 'n dorp heure, hé, die wil stoppe, dan bende in ene keer al geen boer meer, nee dan is 't veurbij, dan zegge ze, oooh maar die wou al zo lang stoppe, da ging al zo lang nie goe, dus we wilde nie hebbe da iemens 't ok maar wist, maar da betekent wel da ge dus een jaar lang in 'n totaal isolement zit, me oe verdriet, me oe zorgen, ge kunt nerregens naartoe me oe, nergens, ge moet 't gewoon me z'n tweeën opknappe

maar toen twee maande later kwam d'r 'n brief in de bus en daar stond op da wij nie mee konde doen, 't geld war op, dus toen moeste wij die slag weer terug, toen moeste we weer volop verder gaan boere, hè, we moesten wel, we koste nie anders...

en in augustus-september veurig jaar begonne ze toch weer te prate, da d'r 'n nieuwe opkoopregeling war, en toen zijn we eerder na gaan denke, toen ware wij dus emotioneel wel vort zover da we konde stoppe, daarom zijn we ok naar Dieme gereje, da we d'r zeker bij ware, bij de eerste. we zijn d'r alletwee klaar veur, zeiden we tegen mekaar, we kijke nie achterom, geen spijt, maar toen wij in Dieme aankwame, toen begonne we alsmaar langzamer te lope, me ons papiere, en wij hadde ingeleverd, en we liepe weer naar buite en wij waren alletwee heulemaal van de kaart. nou is 't voorbij, ons bedrijf, is 't afgelopen, voorbij. en toen hebbe we nog 'n tijdje in de auto gezete, da we nie wiste, of we wel an moeste rijde. o we gaan ze terug hale, de papiere, dan blijft 't nog van ons, maar we zijn toch weggerede. halverwege zijn we erregens gestopt, omda we gewoon nie meer verder konde rijde, ja 't is net als dadde 'n kind achterlaat, ge laat nie alleen 'n kind maar 'n heel leven lade achter. ge leeft verder ok in twee verschillende werelde, hè, oe hart leeft nog verder in de boerewereld, maar in feite hoorde d'r nie meer bij, nee, ja...

en toen wij hier aan 't slope ware, dan liepe wij eerst 'n kwartier te huile door de stal, da 't allemaal afgebroke werd, hè, en dan gingde wel weer aan de gang, dan ging 't wel weer, maar 'k ben harder geworde, o ja, wij zijn in deez jaar veul harder geworde dan wij ooit zijn geweest, zoas laatst ok, dee de gemeente moeilijk, want d'r moest een handtekening kome, zonder die handtekening kregde wij geen geld van de overheid, die handtekening moest 'r komme, dus ik belde op, en hij zei, ja daar la ik murrege iets over wete, nee zei 'k toen, zei 'k nee, 'k wil nou antwoord, 'n half uur heb 'k aan de telefoon gezete, en 'k lie nie los, 'k zei bij men eige, nou la ik me daar nie gek meer in maken, want 'k ga d'r heumaal onder deur, ge wilt iets, maar ze werke 't gewoon tege, ge bent totaal overgeleverd. kijk, wij zijn da nie gewend, da 's onze

natuur nie, vrueger liete wij ons afschepe, en nu blijf 'k gewoon bellen, nu blijf 'k gewoon hange, 'k ben harder geworre...

't zijn aasgieren, de mense die spulle van je kome kope, let op, want ze komme, en ze neme alles weg, 't zijn aasgieren heur, ze denke, as 'n boer gestopt is, dan kan die ok nie meer denke, dan kan die ok nie meer telle, dus ze proberen alles op de goeiekoopste manier mee te krijge, 't is ne asof ge nie meer normaal bent, als ge gestopt bent, hier ok, hier kwamen ze dan op 'n zetterdag, de eerste keer da hier 'n heule hoop mense kwame, kwam 'k onverwachts thuis, en 'k wist eigenlijk wel da ze kwame, maar nie me aanhangwagens, nie me veewagens, van alles stond 'r, en iedereen droeg alles maar, deze kan ook wel mee, hè Karel, want daar doede gij toch niks meer mee, de ene kwam de waterleiding hale, de ander electriciteit, hadde wij kranen aan de muur zitte, die wij nie verkocht hadde, mense liepen er gewoon mee naar buite, name 't gewoon mee, zonder te vrage, ja da moet hier toch allemaal weg, ja ze behandle je 'n bietje as 'n idioot, ja da 's onvoorstelbaar, 'k heb liggen brulle door de stal, da ik da zag, da mense zo met oe omgaan...

Connie

toen me de pest, hé, wa me toen 't allermeeste kwaad he gemaakt, hè, da 'k twintig karre mest moest uitrije en veur elke kar mest eerst 'n stempel moest goan hale op 't gemeentehuis en da 'k me da stempel naar Boxtel moest en daar dan 'n papierke kreeg da 'k 'n kar mest kon uitrije. en da moest 'k dan voor elke kar mest apart gaan doen, negentien keer.

en dan he 'k 't gehad da 'k in Boxtel kwam en da ze zeje: da stempel kan 'k nie leze en dan moest 'k weer terug naar 't gemeentehuis. of da 'k om negen uur in de murrege in de rij sta en da 'k om twaalf uur an de beurt ben en da die man zet: kom straks maar, 'k ga nou ete.

dan he je al een heuleboel probleme en dan koeienere ze je, dan peste ze je, dan peste ze je gewoon

11. Koor

De vreugde van het vreten
is het vechten om het voer
alleen met velen
wordt een varken vet

Verzet je
als je wordt verdrongen van het voer
bijt, hap, houw met je tanden
ontbloot ze, laat ze klapperen
vlok schuim uit je bek
grommen en grauwen
deel kopslagen uit
beuk met je flanken
jij krijgt zo luid
als een straalvliegtuig
jij zet je poten hoog op het schot
jij kletst het hardst met je kling op het kot
jij wordt de dikste

Blijf je verstart in een hoekje staan
wacht je tot iedereen vrut
smal word je
ziek word je
niet deel jij mee
in de vreugde van bol staan van voer
jou rest het doffe verdriet van destructie
niet voedt jouw vet en jouw vlees ooit een mens

12. 'k Ben harder geworden, hè

Connie:

ja, ik ja, ik ben nuchter, nuchter en sterk, ja volgens mij wel, ja 'k denk, ik, ja, 'n moment van zwakte... tuurlijk, iedereen denk 'k wel, maar, 'k móest wel sterk zijn, hè, Fons is gedeeltelijk arbeidsongeschikt geworre, hij ziet 't eigenlijk helemaal niet meer zitte op 't bedrijf na de pest, en dan moet 'r gewoon brood op de plank komen, en 't bedrijf is groot genoeg, dus de keus is toen gemaakt da ik meer in 't bedrijf ging doen, nou daar worde wel sterk van, denk ik, want dan leerde ok eh een aantal dinge van je af te zette en de handen uit de mouwe en gewoon werreke, ja...

maar hij kan zijn draai nog nie nie heulemaal vinde, nee, da 's wel erreg moeilijk heur, kijk as ik nou na 't werrek van achteren kom, en 'k heb 'n boterham gegete, dan loop ik naar de tuin en ga 'k 'n beetje in de tuin zitte prulle, en dan denk ik, god, da 's ok wel 's hardstikke lekker, om nie per se dit of dat te moete, maar gewoon je bloemetjes te verzurrege, en 's even lekker te gaan zitte, van eh ze bekijke 't maar, en dan zie 'k daar de zon ondergaan en dan denk ik, 't is nog zo slecht nie. en as hij da nie het, ja da's wel hardstikke moeilijk, maar hij moet hier ok maar weer gewoon zijn worteltjes in de grond gaan steke. maar ge kunt, ge kunt, ge hebt toch maar 'n bepaalde hoeveelheid vermoge denk ik om andere in dinge te helpe, of niet...

misschien misschien he 'k da ok wel nie goed ingeschat, 't kan ok wel zijn omdat ie geen opvolger heeft. 'n bedrijf heurt eigenlijk deur te gaan, hè, da heurt eigenlijk nie na een mensenleve te eindige.

'k ben van niemand bang, nee, een tijdje geleje, toen ging 't allemaal weer nie in de verkenshouwerij, toen zei iemand, we zouwe naar den haag moete en een petitie aanbiede, maar as ge naar den haag moet, moede nie gaan zitte zeure, dan moede oe goeie kleren aantreкке en naar den haag gaan. belt er een de volgende dag uit Rosmalen, ok 'n vrouw, ge moet om twee uur in de trein zitte, we gaan naar den haag, met nog een vrouw, uit Groningen, een petitie aanbiede. zitte we in den haag in de taxi, vraag ik hoe hedde gij die afspraak met brinkhorst eigenlijk geregeld. zegt ze: nie, gij zegt toch altijd as ge naar den haag wil, moede gewoon gaan...

nou we komen in den haag, bij da ministerie, is daar 'n slagboom, moete we eerst maar 's kijken da we daardeur komen. ik zeg in die intercom, we hewwe een afspraak met annemarie burger, die kende ik zo'n beetje van de pest. de slagboom ga open, maar in de hal, daar moede door zo'n peurtje, hè, daar moede wel deur zien te komme, nou wij hewwe daar ne zo lang rondgewinkeld tot die persvoorlichtster kwam. nou da kon nie, hè, maar ik maar zeggen, natuurlijk kan da wel, we gaan nie weg voor we brinkhorst hebbe gesproke, die persvoorlichtster weer weg en toen werde we binnegelate en een kwartierke later stonde we bij brinkhorst en hebbe we netjes ons verhaal gedaan, toen die petitie aangebode en wij hem gevraagd hoe 't nou moest met ons en de verkenshouwerij. nou hij bleef mooi overal tussenuit, hij dee wel wat voorzetjes, en wij maar vrage, maar hij bleef overal mooi tussenuit, en toen moest ie weg, en toen zijn we bij die ambtenare nog maar eens uit gaan legge wat wij dervan vonde, maar die begrijpe 't best, die doen ok gewoon hun werk...

13. Koor

Miljoenen miljoenen
zeugen en varkens
in de destructor
vanwege de pest
plus nog miljoenen
doodgespoten
tiendaagse biggen
met éénvijfde verminderd
de varkensstand

Herstructureren
sprak de minister
van de rest moet er nog eens
éénvijfde weg
wij voeren
varkensplaatsrechten
mestrechten in
duizenden varkensveehouders
moeten verdwijnen

En de nieuwe minister sprak
reconstrueren
wij delen Nederland in
varkensvrij varkensvol
zones gebieden
verdrijf de vermesting
verdroging verzuring
verstanking
ruim nog eens duizenden
varkensveehouders op

De varkensveehoudervermindering slaagt
maar niets kan en niemand kan
ons varkens verhinderen
ons te vermeederen
Miljoenen miljoenen
zeugen en varkens
stierven vanwege de pest
Twee jaren later
zijn wij met evenveel evenveel varkens
als we waren in het jaar voor de pest
zijn wij met evenveel evenveel varkens
als we waren in het jaar voor de pest

14. En nou?

Truus

da wij geen verkens meer hebbe, da's nie zo moeilik, nee, en da de stalle weg zijn, maar da we me z'n tweeën nie meer me mekaar zijn, da 's waar wij 't heul moeilik mee hebbe; eerst ware wij achttien jaar lang vierentwintig uur per dag bij mekaar, altijd, altijd ware we bij elkaar, altijd liep ik achter 'm an, oooh 'k was da nog vergeten te vertelle en da en nou zien wij elkaar bijna nie, en as we nou bij elkaar zijn, hebbe we mekaar gewoon niks meer te vertelle, ja, Karel die vertelt wel over zijn werk, en ik vertel wel over mijn werk, ja, maar 'k weet nie wie wie is daar, 't zegt me niet zoveel, en als Karel 's nachts thuis is, dan moete we zo nodig same zijn, hèn, en dan moete we ook nog prate, de tijd is al zo kort da we bij mekaar zijn, en dan wor 't geforceerd, hèn, dan blokkeert 't allemaal

wij wete geen van tweeën meer, hoe da wij moete leve, we staan 's murregens op, ja, we leven wel, maar we valle alletwee van de dag in de dag, alle kracht die wij nog hebbe, die hebbe we nodig om ons eige in leve te houwe

ge heurt of ziet niemens nooit meer, d'r komt niemens meer achterom gereje, en nee, telefoon krijde ok nooit mer, ge zijt ok nie mer interessant, ge heurt nie meer bij de boere, maar ook nie bij de burregers, da kende nie, hèn, da leven

in 't weekend wete we gewoon nie wat wij me ons tijd moete, we lope tege de mure omhoog, alletwee, wij zijn gewoon blij da 't maandagmurrege is, da de normale week weer begint

'k wou gerre in 'n bloemewinkel, mer daar war op de moment niks, dus nou werrek ik vier halve dage in de thuiszurrig, maar 't is weinig verzurreging, 't meeste is poetse, en of ik nou hard schrob of zacht schrob, d'r zit voor mij niks in, dat blijf ik dus ok nie doen

Connie

't leukste werk is de verzurreging van die kleine biggekes, hèn, 't is gewoon leuk om te zien as ge die kleine biggekes door die hokskes ziet speule

zo gauw as die bigge vijfentwintig kilo zijn, gaan ze naar een mesterij, dan kan 'k ze ok nie meer optille

Truus

heel oe leven, da zit verweven inininininin da van de verkens, en de verkens weer in oe leven, en as da wor deurgeknipt, as ge daarmee stopt, stopt heul oe leve, dan worde stuurloos

Connie

ik ga nie stoppe. waarom? as ge da toch dertig jaar goe gekend heb, ge heb er een hoop kennis in opgebouwd, waarom zoude dan stoppen? wij zijn in negentienzevenenzestig getrouwd, we hadde 'n heel klein bedrijfje, 'n beetje koeie, beetje kippe, beetje verkens, en 'n beetje grond

Truus

wij hebbe in negentiennegentig de koeie d'r uit gedaan

Connie

en ondertusse krijde kindere, en die moete dan wel ete en drinke, dus ge denkt bij oezelf, we moete 'n beetje groter groeie, en toen zijn we dus verkens gaan houde, nou da ging eigenlijk best goe, konde we goe de kost mee verdiene

ondertusse zijn de kindere amaal volwasse, hebbe ze amaal kunne studere wat ze wilde, dan kende mij nie zomaar me me vijfenvijftig, want 'k ben vijfenvijftig nou, kende nie zomaar zegge, nou stop d'r maar 's mee, ga maar 's kijke of da ge aan oe

pensioen ken komme
 waarom twijfelt nou iedereen op dit moment, daar snap ik eigenlijk niks van, waarom wille ze nou toch amaal stoppe? volgens mij wordt 't aangepaat, hoor, we zijn ons zelfvertrouwe kwijt in de verkenhouwerij, ge hoort van mense die net vijf jaar geleje 'n bedrijf gekocht hebbe, die nu zegge ja, 'k denk da 'k maar stop, 'k denk da 'k maar aan de opkoopregeling meedoe, maar waarom bende dan begonnen, waarom hebbe dan vijf jaar geleje da bedrijf gekoch, was dan in loondienst gegaan

Truus

dag en nacht waren we drmee bezig, we hebbe tien jaar gevochte, tege de regels, tege de prijzen, tege de ziektes, tien jaar hebbe we gevochte en gevochte, en we zijn d'r geen stap verder mee gekomme, uiteindelijk zijn we heumaal terug bij af, bij heumaal niks. en nou moete we weer wa op gaan bouwen, maar wa

Connie

dr is 'n vervangingstermijn, hè, 'n afschrijvingstermijn, vroeger stonde de zeuge die drachtig ware allemaal in 'n rijtje aan 'n bakske aan 'n band, op de buik, en vanaf vierentachtig hebbe ze gezegd, da die vervange moeste worre. zo gauw as die bande verslete ware, dan moeste die zeuge amaal 'n eige hukske hebbe. blijkt na twaalf jaar dus nog 'n aantal mense te ruepe da ze da nie kunnen, nou, die deje 't dus gewoon economisch verkeerd. dus as ze zegge da ze dus tweeduzendacht nie kunne hale, doar geleuf ik dan dus heumaal niks van

Truus

nou begriip 'k waarom mense in de eurlogstijd dinge doen die ze normaal heumaal nooit zouwe doen

lange pauze

die rust, hè, die veugelkes, die heurde nu veul beter, eerst ware hier die ventilators die altijd zoemde.

pauze

die stilte, die stilte

Einde